

Ενότητα 10η Ο Σωκράτης για τη φιλία

Τοῦτο μὲν πολλῶν ἀκούω,
ὡς πάντων κτημάτων,
κράτιστόν ἐστι φίλος σαφῆς καὶ
ἀγαθός,
παντὸς δὲ μᾶλλον ἐπιμέλονται οἱ
πολλοὶ
ἢ κτήσεως φίλων.
Καὶ γὰρ κτῶνται ἐπιμελῶς
οἰκίας καὶ ἀγρούς καὶ ἀνδράποδα καὶ
βοσκήματα καὶ σκεύη,
οὐ φροντίζουν δὲ ὅπως κτήσωνται
φίλον,
ὁ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι φασιν .
Καίτοι ποῖος ἵππος ἢ ποῖον ζευγὸς
οὕτω χρήσιμόν ὥσπερ ὁ χρηστὸς
φίλος;
Ποῖον δὲ ἀνδράποδόν
οὕτως εὖνουν καὶ παραμόνιμον;
Ἦ ποῖον ἄλλο κτῆμά οὕτω
πάγχρηστον;
Ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάπτει
πρὸς πᾶν τὸ ἐλλείπον τῷ φίλῳ
καὶ, ἂν τέ τινα δέη εὖ ποιῆσαι,
συνεπισχύει,
ἂν τέ τις φόβος ταραττή
συμβοηθεῖ
καὶ εὖ μὲν πράττοντα πλεῖστα
εὐφραίνει,
σφαλλόμενον δὲ
πλεῖστα ἐπανορθοῖ.
Ἄλλ' ὅμως ἔνιοι πειρῶνται δένδρα
μὲν θεραπεύειν
τοῦ καρποῦ ἕνεκεν,
τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος,
ὁ καλεῖται φίλος,
οἱ πλεῖστοι ἐπιμέλονται ἀργῶς καὶ
ἀνειμένως.

Αὐτὸ βέβαια ἀκούω ἀπὸ πολλοῦς,
ὅτι δηλαδὴ ἀπὸ ὅλα τα περιουσιακὰ
στοιχεῖα
το πιο σημαντικό είναι ένας πιστός και
καλός φίλος,
ὅμως οἱ περισσότεροι φροντίζουν πιο
πολύ για οτιδήποτε άλλο
παρά για την ἀπόκτηση φίλων.
Γιατί πράγματι αποκτοῦν με ἐπιμέλεια
σπίτια και αγρούς και δούλους και ζῶα
και σκεύη,
ἀλλά δε φροντίζουν να ἀποκτήσουν
φίλο,
που λένε ὅτι εἶναι πολύ μεγάλο ἀγαθό.
Και ὅμως ποιο ἄλογο ἢ ποιο ζευγάρι
ζῶων
εἶναι τόσο χρήσιμο ὅσο βέβαια εἶναι ὁ
καλός φίλος;
Και ποιος δούλος εἶναι
τόσο καλοπροαίρετος και σταθερός;
Ἦ ποιο ἄλλο ἀπόκτημα εἶναι τόσο
χρήσιμο σε ὅλα;
Γιατί ὁ καλός φίλος ἀφιερώνεται
στην κάλυψη των ἀναγκῶν του φίλου
του
και, αν χρειάζεται να κάνει αὐτός καλό
σε κάποιον,
τον ενισχύει βοηθώντας τον,
και αν τον ταραίζει κάποιος φόβος,
τον βοηθεῖ μαζί με ἄλλους
και ὅταν αὐτός εὐτυχεῖ, του προσφέρει
πολύ μεγάλη ευχαρίστηση,
ενώ ὅταν δυστυχεῖ,
καταβάλλει πάρα πολλές προσπάθειες
να τον στήσει πάλι στα πόδια του.
Ἀλλά ὅμως μερικοί προσπαθοῦν να
καλλιεργήσουν δέντρα
για τον καρπὸ τους,
ενώ το ἀπόκτημα που παράγει κάθε
λογῆς καρπούς,
το ὁποῖο ὀνομάζεται φίλος,
οἱ περισσότεροι το φροντίζουν με
βραδύτητα και ἀμέλεια.

Νοηματική απόδοση του κειμένου

Ο Ξενοφώντας στο κείμενο αυτό παρουσιάζει το Σωκράτη να εκθέτει τις απόψεις του για τη φιλία. Σύμφωνα με το Σωκράτη η φιλία συγκρινόμενη με τα υλικά αγαθά έχει ανεκτίμητη αξία και είναι το πιο σημαντικό απόκτημα αφού ο φίλος ο ειλικρινής και πιστός αφοσιώνεται και βοηθά το φίλο του, συμμετέχει στη χαρά και μοιράζεται τη λύπη μαζί του. Αν και οι περισσότεροι άνθρωποι πιο πολύ ενδιαφέρονται όχι για την απόκτηση φίλων, αλλά διαφόρων περιουσιακών στοιχείων, συγκρίνοντας το φίλο αυτόν με κάθε άλλο απόκτημα θεωρεί, ότι ο φίλος είναι ανώτερος και πιο χρήσιμος σε όλα. Για να δικαιολογήσει ο Σωκράτης τον ισχυρισμό του αυτό διατυπώνει τα ακόλουθα: ο φίλος ενισχύει το φίλο του σε ότι έχει ανάγκη και κυρίως του συμπαραστέκεται, όταν κάποιος φόβος του προκαλεί στενοχώρια και αναταραχή. Ακόμη, αισθάνεται πολύ ικανοποιημένος, όταν οι φίλοι του ευτυχούν και καταβάλλει ιδιαίτερες προσπάθειες, για να στηρίζει το φίλο. Όμως κάποιιοι δεν ενδιαφέρονται για το φίλο που προσφέρει κάθε είδους αγαθό, αλλά για την περιποίηση των καρποφόρων δένδρων.

Απαντήσεις στις ερωτήσεις κατανόησης του σχολικού βιβλίου

1. Ποια αντίφαση διαπιστώνει ο Σωκράτης ανάμεσα σε όσα ακούει να λέγονται για τη φιλία και σε όσα βλέπει να συμβαίνουν;

Ο Σωκράτης ομολογεί πως συχνά διαπιστώνει μια μεγάλη αντίφαση ανάμεσα στα λόγια και τα έργα των ανθρώπων σχετικά με τη φιλία. Δηλαδή, ενώ πολλοί υποστηρίζουν ότι ο ειλικρινής και καλός φίλος είναι σημαντικότερος από οποιοδήποτε υλικό αγαθό, στην πράξη φροντίζουν μόνο για την απόκτηση πλούτου και περιουσιακού στοιχείων χωρίς να αποκτούν ούτε έναν πραγματικό φίλο.

2. Γιατί ο καλός και πιστός φίλος είναι αναντικατάστατος κατά το Σωκράτη; Ποια επιχειρήματα προβάλλει, για να ενισχύσει την άποψή του;

Για να στηρίξει ο Σωκράτης την άποψή του ότι ένας καλός και πιστός φίλος είναι αναντικατάστατος, χρησιμοποιεί ορισμένα επιχειρήματα. Καταρχάς λέει πως ο καλός φίλος αφιερώνεται στην κάλυψη των αναγκών του φίλου του και όταν υπάρχει ανάγκη, τον ενισχύει προσφέροντας βοήθεια μόνος ή μαζί με άλλους ανθρώπους. Επιπλέον, ένας καλός φίλος βρίσκεται πάντα στο πλευρό του φίλου του και ευχαριστιέται όταν εκείνος είναι ευτυχισμένος ενώ προσπαθεί να τον συνεφέρει, όταν αντιμετωπίζει προβλήματα.

3. Ποιοι πιστεύετε ότι είναι οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει μια φιλική σχέση στην εποχή μας;

Οι κίνδυνοι που μπορεί να αντιμετωπίσει στην εποχή μας μια φιλική σχέση αφορούν κυρίως την έλλειψη επικοινωνίας. Η έλλειψη χρόνου και η απομόνωση των ανθρώπων κυρίως όσων ζουν σε μεγαλουπόλεις έχει δυσχεράνει την ανθρώπινη επαφή και τη σύναψη φιλικών δεσμών. Οι περισσότεροι δεν έχουν πια τον χρόνο αλλά ούτε και την υπομονή που χρειάζεται για να χτιστεί μια φιλία, καθώς ο σύγχρονος τρόπος ζωής επιβάλλει εξοντωτικούς ρυθμούς στην εργασία και σε κάθε είδους δραστηριότητα. Επιπλέον, στην εποχή μας συχνά οι άνθρωποι φοβούνται να δείξουν εμπιστοσύνη στους άλλους, αφού έχουν αρχίσει να φθείρονται ηθικές αξίες όπως η φιλία και η αγάπη.